

Основни принцип макроекономије, који је био познат и филозофу Џону Стјуарту Милу, гласи: велики јаз између понуде и потражње за појединим врстама робе и услуга произведене у одређеном тренутку може да постоји једино уколико влада висока потражња за финансијским средствима. Али, то правило представља главни узрок озбиљних невоља.

Финансијски стручњаци не страхују због уобичајених разлика између понуде и потражње за појединим производима, јер се тај јаз неутралише преусмеравањем у другу врсту роба. Илустрације ради, власници предузећа за чије производе купци нису довољно заинтересовани дају отказ радницима, који потом проналазе посао у другим секторима. Дакле, успоставља се равнотежа и стопа запослености се не смањује. Упоредо с тим процесом, мењају се трендови у производњи и даје предност робама и услугама које су добро пласиране на тржишту.

С друге стране, раскорак између понуде и потражње за финансијским средствима представља „рецепт“ за економску стагнацију. Јер, између осталог, не постоји лак начин да људи који су добили отказ у том сектору пронађу други посао, имајући у виду чињеницу да новац и обвезнице зависе од инвестиција. Таква ситуација представља главни узрок повећања стопе незапослености и смањења зарада, због чега опада производња у другим сегментима, а економија креће силазном путањом. Стога се једно од главних правила у макроекономској политици односи на задатак владе да обезбеди довољно финансијских средстава. Државни званичници, такође, треба да се постарају да понуда постане сразмерна потражњи, те да покрену механизме безбедне штедње, захваљујући чему би инвеститори били у стању да зараде довољно новца. Поставља се и питање да ли су државе широм света успеле да испуне тај циљ у протекле три године?

Када је реч о источној Азији (с изузетком Јапана), стиче се утисак да су остварени запажени резултати. Слаба потражња за појединим врстама роба и услуга, праћена високом стопом незапослености, више не представља опасност за тај регион. Захваљујући „убризгавању“ довољне количине новца у привреду, одржавању курса националних валута који подстиче извоз производа, примени мера у циљу запошљавања становништва, као и механизмима безбедне штедње, државе источне Азије постале су мање подложне рецесији од других делова света. Насупрот томе, амерички званичници неретко су правили грешке. Они нису понудили довољно гаранција банкама, нити су

подстакли преговоре о отплати кредита презадужених власника некретнина. Ништа није урађено ни кад је реч о потреби да се јавности укаже на значај повећања потрошње. Осим тога, цене нису враћене на нормалан ниво, нити су створени услови за повећање стопе запослености. Зато не чуди што је стопа незапослености достигла десет одсто.

Ипак, може се рећи да се Европа тренутно суочава с најозбиљним проблемима. С обзиром на то многи немају поверење у банке којима су дати „спасилачки пакети“, нити у потезе влада презадужених држава. Чињеница је, такође да се не примењују мере безбедне штедње, иако постоји потреба за њима. Истовремено, поједине европске државе које су се обавезале да ће у најкраћем могућем року смањити буџетске дефиците, пристале су на драконску штедњу, чиме се повећава ризик од дубоке рецесије.

Дакле, постоји правило које се не доводи у питање: уколико државни званичници у покушају да спрече понављања економске кризе дају велике спасилачке пакете банкама и по сваку цену настоје да попуне рупе у буџету, привреда ће доживети стагнацију. Насупрот томе, ако се више усредсреде на примену мера које подразумевају повећање стопе запослености, економски развој је загарантован. Та схема не би представљала изненађење за водеће економисте из 19.века, попут наведеног Мила, или Волтера Бејгехота, који су одмах схватили да је пад производње последица лоше ситуације у финансијском сектору. За разлику од њих, многи данашњи финансијски стурчњаци, као и они који креирају политику, не разумеју значај овог правила.

(Аутор је професор економије на Уверзитету Калифорнија)